

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İBADET

Manası, Nitelikleri ve Kabul Şartları

Şeyh Ebu Muhammed Asım el-Makdisî

İbadetin Manası	1
Sahih İbadetin Nitelikleri:	5
İbadetin Kabulünün Şartları:	6
Ebu Muhammed Asım el-Makdisî	7

İbadetin Manası

İbadet kelimesinin sözlük anlamı; Boyun eğmek, itaat göstermek, mütevazı olmak, kendini küçük görmektir. Uysal, itaat eden hayvan ve kolay ulaşımı olan düz yol için de ibadetle aynı kökten gelen “muabbed” kelimesi kullanılır.

“Tarîkun muabbedun” düz yol demektir. Aynı şekilde “bağırun muabbedun” itaatkar deve anlamına gelmektedir.

Şer’i ıstılahta ise ibadet kelimesi; İtaatle beraber sevgide en son sınır demektir. Nitekim Şeyhulislam İbni Teymiye (*rahimehullah*) ibadet kavramını şu şekilde tanımlamaktadır:

“İbadet kelimesi, Allah’ın sevdiği ve razı olduğu gizli ya da açık bütün eylemleri ve sözleri kapsayan bir isimdir.”

Bu itibarla ibadet kavramı oldukça geniş bir manaya haizdir. Kesinlikle pek çok kimsenin zannettiği gibi sadece namaz, rükü ve secde gibi ibadetlerle sınırlandırılmaz. Nice kimse vardır ki, şuursuzca yaptıkları çeşitli ibadet şekilleri

ile Allah'tan başkasına ibadet ederek şirke düşmektedirler –ki Allahu Tealâ şirk üzere ölen kimseye asla mağfiret etmeyecektir.

“Doğrusu Allah, kendisine ortak koşulmasını asla affetmez.” (4, Nisa/48)

Bundan dolayıdır ki, ateşten kurtulmak ve cennete girmek isteyen bir kimsenin bütünüyle Allah'ı birleyebilmesi için ibadetin ne anlama geldiğini ve ibadet çeşitlerini çok iyi bilmesi gerekmektedir. Nitekim Muaz b. Cebel (*radiyallahu anhu*) hadisinde geçtiği üzere insanların Allah'ı birleyerek sadece O'na ibadet etmeleri Allah'ın kulları üzerindeki hakkıdır. Ve insanlar bu hususu hakkıyla eda etikleri takdirde kullarında rableri üzerinde olan hakları Allahu Tealâ'nın kendilerini cennete girdirmesidir.^{1[1]}

İbadet aslen anlam olarak bir taraftan namaz, rukû, secde gibi şer'i amelleri kapsarken diğer taraftan da ilah edinme noktasında dua etme, Allah'tan başka hiç kimsenin muktedir olamayacağı hususlarda yardım talep etme ve sığınma gibi amelleri de kapsamaktadır. Tüm bu saydığımız ibadetlerde Allah'tan başkasına yönelmek kesinlikle caiz değildir. Nitekim Allahu Tealâ “İstiaze” (sığınma) hakkında şöyle buyurmaktadır:

“Doğrusu insanlardan bazı erkekler, cinlerden bazı erkeklere sığınarlardı da onların şımarıklıklarını artırırlardı.” (72, Cin/6)

Aynı şekilde kurban kesmek ve adakta bulunmakta asla Allah'tan başkasına yöneltilmemesi gereken ibadetlerdendir. Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

“De ki: Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm hep âlemlerin Rabbi Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Bana böyle emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.” (6, En'am/162-163)

Bir başka ayette ise Allahu Tealâ, “Rabbin için namaz kıl ve kurban kes” (108, Kevser/4) buyurarak namaz gibi, kurban ve adak ibadetlerinde de, sadece kendisini birlememizi vacip kılmıştır.

Dua'ya gelince, Resulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) duanın bir ibadet olduğunu şu hadisiyle bildirmiştir:

^{1[1]} Şeyh burada Muaz b. Cebel'den nakledilen şu hadise işaret etmektedir: Muaz bin Cebel (ra) diyor ki: Resulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bindiği merkebin terkinde bulunuyordum. Bana dedi ki: “Ey Muaz! Allah'ın kulları üzerindeki, kullarında Allah üzerindeki hakkı nedir biliyor musun?” Ben; “Allah ve Resulü daha iyi bilir” dedim. Bunun üzerine Resulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurdu: “Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, yalnız O'na ibadet etmeleri ve Allah'a hiçbir şeyi şirk koşturmamalarıdır. Kulların Allah üzerindeki hakları ise kendisine hiçbir şeyi şirk koşturmayan kullarına azap etmemesidir.” Ben; “Ya Resulullah! Bunu herkese müjdeleyeyim mi?” diye sordum. Resulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) “Hayır! Sonra buna güvenirlir” buyurdu. - Müttetekun Aleyh- (yayınca)

“Dua ibadetin kendisidir.”

Tüm bu anlattığımız hususlarla beraber mutlak bir itaat ve boyun eğmede ibadet kavramının kapsamındadır. Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

“Ey Âdemoğulları! Şeytana ibadet etmeyin, o size apaçık bir düşmandır diye size and vermedim mi?” (36, Yasin/60)

Ayette “şeytana ibadet” ile kastedilenin ona itaat olduğu açıktır.^{2[2]} Aynı şekilde Allahu Tealâ’nın, Firavun ve ileri gelenlerinin sözlerine dair şu buyruğunda da bu anlam vardır:

“Dediler ki; kavimleri bize ibadet edip dururken bizim benzerimiz olan bu iki adama mı inanacağız?” (Mü’minun 47)^{3[3]}

Burada Firavun ve ileri gelenlerinin söyledikleri “...bize ibadet edip dururken...” ifadesinde ibadet kelimesiyle kastedilen, tüm hususlarda mutlak itaat ve bağlılıktır ki, Allah’tan başkasına yapılması kesinlikle caiz değildir. Şayet bu şekilde mutlak bir itaat ve bağlılık Allah’tan başkasına yapılırsa karşımıza iki durum çıkmaktadır:

Helal görmeksizin masiyette yapılan itaat: Şeytanın kişiye zinayı hoş göstermesi, efendinin kölesine içki içmeyi emretmesi, yöneticinin sakal kesmeyi emretmesi ve bu emirlerin muhatabı olan kişilerin bunların haram olduğuna inandıkları halde kendilerine emredilene itaat etmeleri... İşte tüm bu itaatler ibadet lafzının kapsamına girmektedir. Bu hususlarda itaat eden kimselerse “şeytana ibadet eden” ya da “şeytana itaat eden” kimseler olarak isimlendirilir. Ancak böyle bir kimse haram olan bir fiil işlemiştir ve masiyetleri helal görmediği sürece küfre girmez. Resulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) bu konuda “Allah’a karşı günah işlemek noktasında yaratılmışa itaat yoktur. İtaat ancak iyiliktir”^{4[4]} buyurarak, şiddetli bir uyarıda bulunmuştur.

Hüküm ve Teşride itaat: Hüküm ve teşri bir şeyi helal ya da haram kılmaktır ki, bunun Allah’tan başkasına yöneltilmesi kesinlikle caiz değildir. Kim hüküm ve

^{2[2]} Kurtubi bu ayetin tefsirine dair şöyle demektedir: “Ey ademoğulları! Şeytana ibadet etmeyin. Yani bana isyanı gerektiren hususlarda ona itaat etmeyin.”

Aynı şekilde Mevdudî ise bu ayetin tefsirinde şöyle demektedir: “Açıktır görülen şudur ki: Hiç kimse bu dünyada şeytanı ilah tanımaz. Bilakis, bütün gücüyle ona lanet eder ve onu kendisinden uzaklaştırmaya gayret eder. Bunun için Allahu Teala’nın kıyamet gününde insanoğluna yükleyeceği suç, dünya hayatında şeytana ibadet etmeleri değil, onun emrine itaat etmeleri, hükmüne tabii olmaları ve gösterdiği yollara suratle koşmaları olacaktır.” (Yayıncı)

^{3[3]} İmam Tabarî bu ayetin tefsirinde şöyle demektedir: Yani onlar Firavun’a zillet içerisinde itaat ediyorlar, emrini harfiyen yerine getiriyorlar, O’na boyun eğiyorlar. Araplar arasında hükümdara itaat eden herkes hakkında hükümdarın kulu sözü kullanılır.” (Yayıncı)

^{4[4]} Sahihi Müslim

teşri noktasında Allah'tan başkasına itaat ederse büyük şirke girmiştir. Çünkü, bir şeyin helalliyi ya da haramlığı konusunda hüküm vermek sadece Tek ve Kahhar olan Allah'a mahsustur.

“O, kendi hükmüne kimseyi ortak etmez.” (18, Kehf/26)

Allah'ı Teala Yusuf Suresi'nin 40. ayetinde “Hüküm ancak Allah aittir” buyurmuştur. Çünkü hüküm ve teşri uluhiyetin (ilahlığın) hususiyetlerindendir. Nitekim ilah kelimesi “kanun koyan” anlamını içerir. El-Hakem ve El-Hakiym isimleri de Allah'ın en güzel isimlerindendir. Bundan dolayıdır ki, her kim Allah'ın hükmünden başka bir hüküm çıkarır ya da kanun koyarsa açık bir şekilde ilahlığa has sıfatlardan bir sıfatı kendi nefsine nispet etmiş olur. İşte ayette buyrulduğu üzere Firavun *“Sizin için kendimden başka bir ilah tanımıyorum” (28, Kasas/38)* diyerek bu şekilde ilahlığa ait hüküm ve kanun çıkarma hakkını kendi nefsine nispet etmiştir.^{5[5]}

Sadece hüküm ve teşri noktasında Allah'tan başkasına itaat ve ittiba etmenin şirk olduğuna dair bir çok delil mevcuttur. Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

“Üzerlerine Allah'ın ismi anılmamış olanlardan yemeyin, çünkü onu yemek yoldan çıkmaktır. Şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız, muhakkak ki, müşriklerden olursunuz.” (6, En'am/121)

Ayette görüleceği üzere şeytanın dostlarına itaat etmek şirktir ve Allah'tan başkasına ibadet etmek demektir. Çünkü böyle bir itaat sadece Allah'a mahsus olan hüküm ve teşride; yani bir şeyi helal ya da haram kılma noktasında bir itaattir. Hakim ve diğerlerinin sahih bir senetle İbni Abbas'tan yaptıkları ettiği rivayette bu husus şu şekilde geçmektedir:

“Müşriklerden bir grup kurban ve ölü etinin yenmesi konusunda Müslümanlarla, -Allah'ın öldürdüğünü değil kendi öldürdüğünüzü; yani ölü etini yiyorsunuz- diyerek tartışıyorlardı. Bu yüzden Allah'ı Teala *“Şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar”* buyurmuştur.^{6[6]}

^{5[5]} Firavun'un ilahlık ve rablik iddiasına binaen tefsirlerde şu bilgiler geçmektedir: “Firavun topladığı kalabalığının içinde kalkıp hitap etmek suretiyle bir nutuk çekerek o büyük lafı etmiş, böylece kendisini halkı yönetenlerin hepsinden üstün tutmuştur.” (Alusi) “Firavun'un bu sözünün anlamı şudur: Hiç kimse üzerinde benden başkasına ait bir emir ve yasak koyma hakkı yoktur.” (Razi) Bu ayetin tefsirine dair yaklaşık bütün eserlerde geçen ortak görüş, Firavun'un iddiasının, bağımsız bir şekilde hükmetme, yönetme hakkına sahip olduğu anlamına geldiği şeklindedir.

^{6[6]} Zeccac bu ayetin tefsirinde şöyle demektedir: “Bu ifade de, Allah'ın haram kıldıklarından birini helal ya da helal kıldıklarından birini haram kabul eden her insanın, müşrik olduğuna dair bir delil vardır. Çünkü Allahu Teala kendisi dışında bir başka hakim kabul edeni müşrik saymıştır. İşte şirk budur.” (Yayıncı)

İşte bu tip meselelerde mücerred bir itaat şirk olarak kabul edilir. İbn-i Kesir (*rahimehullah*) bu ayetin tefsirinde şöyle demektedir:

“Eğer Allah’ın sizin için koymuş olduğu kanunu terkedip başkasının koyduğu kanunu tercih ederseniz işte bu şirktir.”

İşte tüm bu anlattığımız nedenlerden dolayı, her kim alimlerinin, emir sahiplerinin ya da yöneticilerinin Allah’ın helal kıldıklarını haram, haram kıldıklarını da helal olarak kabul ettikleri fetvalarına ya da kendisiyle insanlara hükmettikleri kanunlarına itaat ederse, bu itaatiyle onları rab edinmiş olur. Nitekim Tevbe Suresi’nin 31. ayeti bu hususa delalet etmektedir:

“Onlar, Allah'dan başka bilginlerini ve rahiplerini de kendilerine Rab edindiler, Meryem oğlu Mesih'i de.” (9, Tevbe/31)

Burada alimleri ve rahipleri rab edinmekten kasıt onlara ruku ve secde etmek değil, hüküm ve teşride; haram ve helal kılmada onlara itaat etmektir. Bu da sadece Allah için yapılması caiz olan rukû ve secde gibi bir ibadettir. Bundan dolayı Allah (*Subhanehu ve Tealâ*) ayetin devamında *“Oysa onlar bir olan Allah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. Allah'dan başka hiçbir ilâh yoktur. O, müşriklerin ortak koştuğu şeylerden de münezzehtir.”* diyerek onları kınamıştır.

Yine Allahu Tealâ kendi koyduğu hükümlerin dışında bir başka hükme itaat eden ve tabi olan bu tür kimselere dair şöyle buyurmaktadır:

“Yoksa onların, Allah'ın dinde izin vermediği şeyi kendilerine şariat kılacak ortakları mı vardır?” (42, Şura/21)

Bu noktaya çok dikkat etmek gerekir. –Allah bize ve size merhamet etsin- Çünkü, zamanımızda pek çok kişi sırf bu yüzden helak olmuştur.^{7[7]}

Sahih İbadetin Nitelikleri:

İbadetin Allah Tealâ’nın bizden talep ettiği şekilde olması için sevgi, korku ve ittiba’yı aynı anda bir arada bulundurması gerekir.

^{7[7]} Kendilerinin Müslüman olduklarını zannettikleri halde Yahudi ve Hristiyanların kanunları ile hükmeden mürted hakimlerde bu kısma girmektedirler. Allah’ın haram kıldıklarını helal, helal kıldıklarını ise haram kılmak suretiyle bizzat kendileri kanun koymasalar dahi onlar da aynı şekilde müşriktirler. Onların Yahudi ve Hristiyanlara sadece koydukları kanunlarla hükmetmek suretiyle itaat etmeleri Allah’a şirk koşmak, diğer bir ifadeyle de Allah’tan başkasına ibadet etmek olarak kabul görür. Öyle ki, Yahudi ve Hristiyanların koymuş oldukları kanunların bir çoğu Allah’ın haram kıldıklarını helal, helal kıldıklarını ise haramlaştırmaktadır. Arap müşrikleri Müslümanlarla Allah’ın hükmüne dair tek bir konuda; “kurban” konusunda tartışıyorlardı. Allah onların bu hususlardaki itaat ve ittibalarını şirk olarak isimlendirmektedir. Öyleyse Allah’ın hükümlerinin hepsini terkederek, Yahudi ve Hristiyanların bütün kanunlarına uyan kişinin durumu kim bilir nasıldır?

1- Allah'ı Tealaya sevgimizden dolayı ibadet ederiz. Allahu Tealâ böyle kullarını, *“iman edenlerin Allah’a sevgisi ise daha güçlüdür”* (2, Bakara/165) diyerek övmüştür.

2- Aynı şekilde Allah’a, kendisinden ve azabından korkarak ibadet ederiz. Allahu Tealâ şöyle buyurmuştur:

“Onlardan korkmayın, eğer mümin iseniz benden korkun.” (3, Ali İmran/175)

“Onlar korku ve ümit içinde Rablerine dua ederler.” (32, Secde/16)

3-Ümit: Sahih bir ibadetin niteliklerinden sonuncusu da Allahu Teala’nın rahmetini ümit ederek O’na ibadet etmektir. Allahu Tealâ şöyle buyurmuştur.

“Onlar Allah’ın rahmetini ümit ederler ve azabından korkarlar.” (17, İsra/57)

Bizler Allahu Tealâ’ya, hem O’nu severek, hem O’nun rahmetini umarak ve hem de azabından korkarak ibadet ederiz. İşte salihlerin durumu böyledir ve Allah’ın kullarından istediği sahih bir ibadetin nitelikleri de bunlardır. Bu yüzden seleften bazıları “Kim Allah’a sadece sevgisinden dolayı ibadet ederse o kimse zındıktır.”^{8[8]} Kim Allah’a sadece O’ndan korktuğu için ibadet ederse o kimse Harurî’dir.^{9[9]} Kim de sadece ümit ile ibadet edense Mürciedir.^{10[10]} Ancak sünnet ehli kimseler bu üç nitelikte Allah’a ibadet ederler” demişlerdir.

İbadetin Kabulünün Şartları:

İbadetin kabul olması için iman, ihlas ve ittiba şartını bir arada bulundurması gerekir. Tüm bu hususlar aynı anda yerine getirilmediği sürece ibadet edenin ibadeti makbul değildir. Allahu Teala *“Erkek olsun, kadın olsun, bir mü’min olarak kim salih bir amelde bulunursa, hiç şüphesiz biz onu güzel bir hayatla yaşatırız ve onların karşılığını, yaptıklarının en güzeliyle muhakkak veririz.”* (16, Nahl/97) buyurarak, salih amelin kabulünü imana bağlamıştır.

Aynı şekilde ihlassız bir şekilde yapılan ibadette kabul edilmez. Kudsî bir hadiste geçtiği üzere Allahu Tealâ şöyle buyurmaktadır:

^{8[8]} Kendilerinin Allah’ın dostu olduğunu zanneden bazı sufilerin durumu bu kabildendir. Onların Allah’a ibadetleri sadece sevgiden dolayıdır. Fakat Allah’ın azabından korkarak ve mağfiretini ve sevabını ümit ederek O’na ibadet etmemektedirler. İşte onların bu hali dalalete düşmelerinin ve yoldan çıkmalarının en önemli sebeplerindendir. Zira onlar bu halleriyle Allahu Tealâ’nın *“Onlar korku ve ümit içinde Rablerine dua ederler.”* (32, Secde/16) ayetine muhalefet etmektedirler.

^{9[9]} Haruri: Harici fırkalarından birisidir. İlk olarak Harurî’de çıktıkları için bu beldeye nispet edilmektedirler.

^{10[10]} Mürcie: Amelleri imandan bir cüz olarak görmezler. Mürcie’ye göre amel imanın ne bir şartı ne de bir rükündür. Bundan dolayı amellere gereken önemi vermezler ve ihmal ederler. Nitekim bu gün insanlardan pek çoğunun namaza ya da başka bir ibadete davet edildiklerinde “Allah çok bağışlayan, çok merhametlidir” demeleri bu kabildendir.

“Ben ortakların şirkten en müstağnî olanıyım. Kim bir amel işler, buna Benden başkasını da ortak kılarsa, onu şirkıyla baş başa bırakırım.”^{11[11]}

İbadetin kabul olunması için üçüncü şart ise ittibadır. Allahu Tealâ, koyduğu şeraite uymayan hiçbir ameli kabul etmeyecektir. Nitekim bir hadiste Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır:

“Her kim bizim bu işimizde (dinimizde) olmayan bir şey uydurursa, o uydurduğu şey reddolunmuştur.”^{12[12]}

Allahu Tealâ’dan bizleri ve sizleri sahih amellere muvafık kılmasını, amellerimizi kabul buyurmasını ve sonumuzu güzel kılmasını dileriz....
(Allahumme Amin)

Ebu Muhammed Asım el-Makdisî

Kafkafa Hapishanesi/Ürdün

H.1415/Rebiu’ssani

^{11[11]} Müslim, Zühd 46, Hadis no: 2985.

^{12[12]} Buhari, İ’tisam 5, Müslim, Akdiye 18 (1718).